

HISTORIEN OM EN GOLFBANE OG EN GOLFKLUBB

SKJEBERG GOLFKLUBB
1986 - 1996

Som på de fleste områder av samfunnslivet er det også innen idretten skjedd en rivende utvikling etter 1945. Slik også i Sarpsborg-distriktet

Mellomkrigstidens politiske splittelse av idretten - en splittelse som gikk dypt i klassekampens Sarpsborg - er borte. Under inntrykk av den truende fare i 1940 ble idretten igjen samlet til ett rike: Norges Idrettsforbund (NIF). I 1945 marsjerte og konkurrerte idrettsungdommen i Sarpsborg sammen - SIL og Sparta side om side - det var lenge siden sist!

I 1970-årenes kulturmeldinger kom idrett, friluftsliv og fysisk fostring med som viktige elementer i det moderne «utvidete» kulturbegrep. Idrett er i 1990-årene landets største folkebevegelse. NIF har ca. 1.700.000 medlemmer fordelt på ca. 12.600 klubber.

Golf øker mest i norsk idrett

Pga idrettsfolkenes store innsats under okkupasjonen (Mil-org) sto idretten sterkt i årene etter krigen - både i folks omdømme og hos kommunale myndigheter. Den første kommunale «idrettsmelding» i

Sarpsborg kom allerede i 1948 - og det er meget interessant lesning. Den forteller at på det tidspunkt ble det drevet 16 forskjellige idrettsgrener i Sarpsborg med i alt ca. 3500 aktive deltakere. 87% av disse var knyttet til disse 4 idretter: fotball (1280), friidrett (888), turn (603) og ski (215). I de trange mellomkrigsår og lenge etter krigen var de billige idretter som dominerte - framfor alt fotball - «folkets idrett». Med sine seks Cupmesterskap var SFK byens stolthet. Interessen var formidabel: i september 1945 gikk 13000 tilskuere gjennom porten til Sarpsborg Stadion for å se oppgjøret mellom SFK og Skeid:».....kvartfinalens hardeste og mest opprivende oppgjør,» skrev lokalpressen.

Dette idrettsbilde holdt seg stort sett de første 25 år etter krigen. Men økt levestandard, mer fritid, bedre kommunikasjoner (privatbilen), moderne idrettslokaler har brakt store endringer i dette bildet. Den siste idrettsmelding: «Sarpsborg-idretten i 1990-årene» regnet med ca. 30 forskjellige idrettsgreiner. En sammenligning mellom de to idrettsmeldinger fra 1948 og 1990 viser følgende:

- Idretten har fått en stadig bredere plass i Sarpsborgs kulturliv,
- Antall idrettsgrener er fordoblet,
- Antall kvinnelige deltakere har økt sterkt,
- Sterk økning av barneidrett,
- De gamle idretter: fotball, friidrett, turn og ski har mistet sin dominerende posisjon,

- «Eksklusive», «dyre» idretter som golf, seiling, bowling er mer og mer blitt folkesport,
- Det er blitt vanskeligere å skille mellom «billige» og «dyre» idretter.

På denne måten kaster utviklingen innen idretten et interessant lys over den økonomiske og sosiale utvikling i etterkrigstidens Sarpsborgsamfunn. Idrettshistorie er i høy grad også sosialhistorie. Utviklingen av Golfsporten forteller den historien på en usedvanlig tydelig måte.

Skottland er Golf-spilletts hjemland, og St. Andrews hvor den første 18-hulls bane ble åpnet i 1756, blir fremdeles regnet som Golf-spilletts Mekka. Men opphavet til dette forunderlige spillet finnes langt tilbake i historien, og var en enkel lek lenge før det ble en kostbar sport. Når gjeterguttene i de skotske høyland kjedet seg altfor mye, moret de seg med å slå små runde steiner og se hvem som kunne slå dem lengst.

Denne leken spredte seg fra gjeterguttene til de høyere sosiale sirkler og ble så populær at kong James II fant grunn til å forby den (1457), men forbudet ble opphevet igjen i 1502 da kongen selv, James IV, var blitt bitt av basillen.

På 1700-tallet ble leken organisert i bestemte former og etter faste regler og fikk navnet Golf. (Navnet synes å være mest i slekt med det nederlandske Kolf=klubbe).

Spilletts ide er uhyre enkel: en ball på ca. 46 g skal med forskjellige køller plasseres i nære og fjerne huller med færrest mulige slag. Man kan se det hele som en lek, en fornøyelse, men vil man drive det til noe, er det et spill som krever stor øvelse, konsentrasjon, krefter og store tekniske ferdigheter.

I 1744 ble den første golf-klubben stiftet i Edinburgh, og siden har sporten gått sin seiersgang verden over. I 1856 ble den første banen anlagt i Europa (Pau i Frankrike), i 1888 ble spillet introdusert i USA. I Norden ble Sverige det førende land hvor det i 1994 var 350 golfbaner, 50 bare i Skåne og i Bohuslän er det tolv 18-hullsbaner.

Grunnen til sportens popularitet er at den kan utøves av alle aldersgrupper og kombinerer spenning og friluftsliv, naturopplevelser og sosialt samvær på en fin måte. En sunn sport i en stresset verden.

Norge kom forholdsvis sent med. I 1924 ble Oslo Golfklubb stiftet, og samme år ble Bogstad-banen åpnet. Men virkelig fart i golfspillet i Norge ble det først etter 1945. I 1948 ble Norges Golf Forbund stiftet, og veksten har i de siste 10 år vært nærmest eksplosiv. I 1984 var det bare fem klubber tilsluttet forbundet. Ved årsskiftet 1993/94

var det 65 klubber. (Aftenposten 8/9-1994)

Sarpsborg kom tidlig med - allerede i 1927 ble Borregaard Golfklubb stiftet - Norges nest-eldste klubb. Utviklingen i denne klubben er karakteristisk for golfsportens utvikling i det hele. Golfporten var en dyr idrett og hadde lenge et klart overklassepreg. Borregaard Golfklubb var lenge forbeholdt en snever gruppe utvalgte blant Borregaards høyeste funksjonærer og deres venner. Det var en sport for folk med penger. I 1945 hadde Borregaard Golfklubb 30 medlemmer, i 1967 var tallet økt til 78. I 1980-årene eksploderte medlemstallet og var i 1993 kommet opp i ca. 800! Fra «snobbeidrett» til «folkeidrett» - Borregaard Golfklubb forteller den historien ganske usedvanlig klart. Og klubben har i senere år markert seg sterkt: Norges første mannlige profesjonelle golf-spiller, Per Haugrud, slo sine første famlende slag på Borregaards 9-hulls bane. I 1994 satte Haugrud Norge på det internasjonale Golf-kartet Ved å bli nr. 3 i den store internasjonale konkurransen «Scandinavian Masters» i Stockholm.

Golfbasillen raste i Sarpsborg-distriktet! Av dem som i 1970-årene var blitt smittet, var direktør Bjørn Iversen - og smitten bredte seg til hele familien. Bjørn Iversen fant ut at Golf var sporten for en stresset industrimann!

Sarpsborg Papp hadde i etterkrigsårene ekspandert sterkt. Lokalene i Olav Haraldssons gate var for trange. I 1975 sto det nye fabrikkanlegget på Løen i Skjeberg ferdig (divisjon kartong). I 1980-årene var «Pappen» igjen på jakt etter nye tomteområder for en ny display-fabrikk. Blikket ble igjen rettet mot Skjeberg, og Skjeberg kommune blunket lykkelig tilbake.

Sommeren 1985 møttes Bjørn Iversen og Skjebergs ordfører, John Karlsen i (Hamnes-kilen.) *Hornes-uka* Det ble en hyggelig sommerprat, men også en viktig samtale. Tomtespørsmålet ble drøftet, og ordføreren mente å kunne tilby tomt på Kampenes. Men Skjeberg kommune hadde egentlig egne planer med eiendommen Hevingen, som gikk ut på å selge den. Bjørn Iversen er av en slekt hvor det er kort vei fra tanke til handling, og det fornektet seg heller ikke denne gang: Iversen foreslo straks å anlegge en golfbane med internasjonale mål (18-hull) på Hevingen. Dermed var en ny ball begynt å rulle... og den rullet usedvanlig fort...

Men veien fram til den ferdige golfbanen var ikke helt enkel og bød på store overraskelser. Det manglet heller ikke på pessimistiske røster som mente det var umulig å bygge en golfbane i så ulendt terreng. I denne korte oversikt får vi prøve å finne en benvei gjennom et kronglete terreng og overlate mange detaljer til Skjebergs framtidige historieskrivere.

Skjeberg kommune var på offensiven i 1980-årene. Det gjaldt å få fart på kommunens økonomi og skaffe nye arbeidsplasser. Generalplanen opererte med ca. 300 nye arbeidsplasser i perioden 1983-1992.

Kommunen hadde planer i områdene mot Ise -langs riksvei 111. Veien dannet et skille mellom næringsarealer på vestsiden (Kampenæs) og bolig- og friluftssarealene på østsiden (Hevingen).

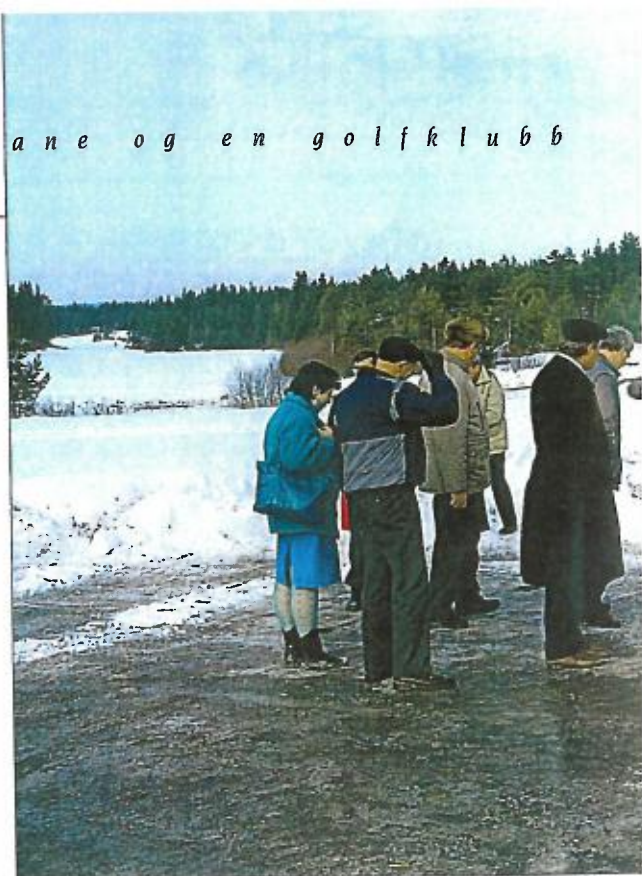
Fra 1960-årene hadde Skjeberg Tomteselskap A/S ervervet store arealer i disse områdene, bl.a. Hevingen som ble kjøpt i 1966. I årene som fulgte ble Isesjø etablert som drikkevannskilde, noe som begrenset utbyggingsmulighetene - jordvernet fikk en sterkere stilling, og området ble mer og mer tatt i bruk av friluftsfolket.

I begynnelsen av 1980-årene var Tomteselskapet havnet i et økonomisk uføre som det måtte ut av. Kommunestyret vedtok å kjøpe en del av selskapets eiendomsmasse, blant disse Hevingen som var blitt et lik i lasten for Tomteselskapet. Kommunen arbeidet nå etter en samlet plan: «Arbeid - Bolig - Fritid». Hevingen kom dermed inn i bildet, og kommunens tekniske sjef, Hermod Ludvigsen, fikk en sentral plass i det videre planleggingsarbeidet.

I oktober 1985 forelå en skisse for bruk av Hevingen:

- et boligområde for 78 eneboligtomter - ca. 100 mål, tomteprisene ville bli relativt høye - i gjennomsnitt ca. 200.000,-,
- en 18-hulls internasjonal golfbane - ca. 600 mål,
- et aktivitetsområde for utbygging av idrettshall, tennisbaner, klubblokaler-hotell - ca. 250 mål.
- til dette kom vei etc.

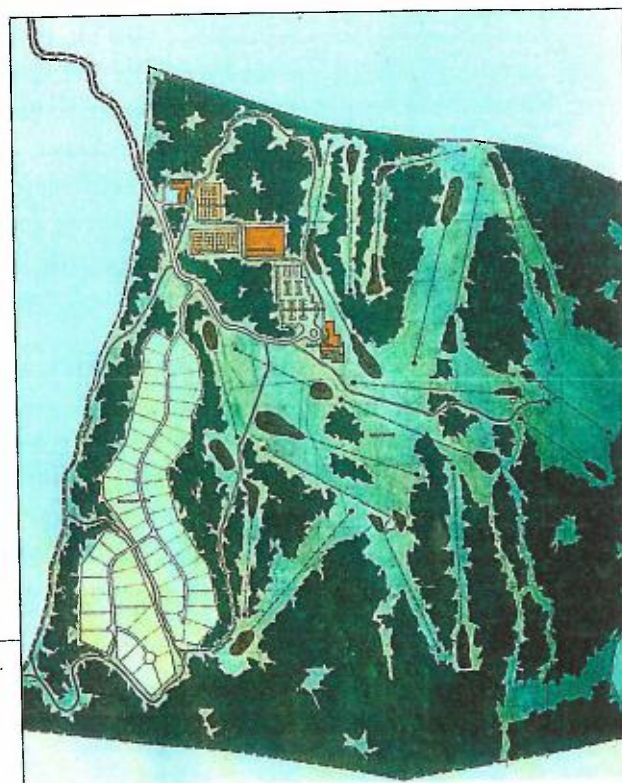
Golfbanen ville i tilfelle bli den fjerde 18-hulls bane i Norge. Det var en stor plan som krevde stor kapital, men tanken ble godt mottatt i Skjeberg formannskap. Planen ble betraktet som en in-

Skjeberg formannskap på befaring.

vestering i fremtiden. Det var sterk tro på at anlegget ville virke som en magnet og øke etableringslysten og dermed stimulere kommunens næringsliv. Reisingen av Sarpsborg Papps nye Display-fabrikk lovet godt og skapte optimisme i kommunen. Og Bjørn Iversen betonte sterkt at i fremtiden ville det bli viktig å ha gode friluftstilbud for å få tak i de dyktigste folkene.

Golfbane-prosjektet ble snart betraktet som drivkraften, «lokomotivet» i planen. I desember 1985 nedsatte formannskapet en styringsgruppe for å vurdere prosjektet nærmere. Denne gruppen besto av representanter fra Skjeberg kommune -

Første skisse til golfbane på Hevingen.

Styret besto av:

Hermod Ludvigsen - formann og daglig leder, styremedlemmer: John Hedin, Sigurd Harr, Bjørn Iversen og Karl-Erik Lindberg. Fra da av overtok Skjeberg Fritidspark A/S det videre arbeid med utbygging og finansiering av Hevingen-prosjektet.

Arbeidet bygde på følgende resonnement:

- planene skulle finansieres Ved salg av boligtomter. Det ble regnet med at tomtosalget ville innbringe 15,8 mill.
- den ferdige golfbanen skulle overføres vederlagsfritt til Skjeberg kommune,
- Skjeberg Golfklubb skulle være ansvarlig for driften av golfbanen,
- Skjeberg Fritidspark A/S skulle betale Tomteselskapet 4,2 mill for eiendommen (betalt 1. november 1987)

politikere og administrasjon, Skjeberg Tomteselskap, Østfold Idrettskrets og distriktets banker og næringsliv, og var følgende:

Ordfører, rådmann, John Hedin, Hermod Ludvigsen, Arne Rui, Karl-Erik Lindberg, Bjørn Iversen, Geir Andersen, Per Aabelvik, Kolbjørn Martinsen og Sigurd Harr.

Med økonomisk bistand fra næringsliv og kommune ble den svenske golfbanearkitekten Jan Cederholm engasjert til å utarbeide et forprosjekt for golfbanen.

30. januar 1986 ble Skjeberg Golfklubb stiftet. Interimstyret var: Bjørn Iversen, Bent Ramstad, Hermod Ludvigsen, Ole Naumann, Asbjørn Pettersen.

I april 1986 var en delegasjon med ordfører John Karlsen i spissen i Strømstad for å studere anlegg og drift av en golfbane. Strømstad Golfklubb hadde på den tiden ca. 600 medlemmer, og mange - ikke minst fra Sarpsborg-distriktet - var hyppige gjester på golfbanen der.

9. september 1986 ble - etter forslag fra styringsgruppen - Skjeberg Fritidspark A/S stiftet med en aksjekapital på 1.030.000,- kroner. Kommunen tegnet seg for 400.000,-, Skjeberg Golfklubb 100.000,- (gave fra Kredittkassen), Østfold Idrettskrets 100.000,-, Ole V. Raanaas 100.000,-. De øvrige aksjene fordelte seg på lokale bedrifter og enkeltpersoner.

Golfbane-prosjektet vakte oppsikt og ble omtalt både i hovedstadspressen og i svenske aviser (Strömstad). Men man skal heller ikke undre seg over at meget kritiske røster hevet seg. I en arbeiderparti-styrt kommune som Skjeberg var det noen som spurte: «var dette arbeiderparti-politikk?» Hvem har interesse av dette: «...er det handelsstanden, industriforeningen, bankene, Rotary med likesinnede...?» Erling Loraas (SV) stilte disse planer opp mot andre uløste kulturoppgaver, og når det gjaldt de høye tomteprisene, spurte Loraas om «ideen med å etablere en «Skjeberg-vestkant» i en arbeiderstyrt kommune var godt nok gjennomtenkt? «Er golfbane viktigere enn eldresenter? «spurte Arne Nordli (SV) og betegnet det nye boligstrøket som en ny «Holmenkollås». «Er Skjeberg Arbeiderparti i ferd med å selge sjela si?», ble det spurt, og en «38-åring» kom med følgende bønn:» Vær så snill, kom ned på jorda igjen, ordfører og Arbeiderparti, og la Iversen og banksjefer slå balløene sine et annet sted.»

Formann i Skjeberg Arbeiderparti, Egil Ekhaugen, innrømmet at prosjektet brøt med tradisjonell Arbeiderparti-tenkning, men «ser en framover, er prosjektet etter min mening riktig.»

I møte 13. november 1986 ble planene godkjent i Skjeberg kommunestyre (mot 3 stemmer).